

วารสาร

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Journal of Humanities and Social Sciences
Suratthani Rajabhat University

ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2561

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Journal of Humanities and Social Sciences
Suratthani Rajabhat University

เจ้าของ
ที่ปรึกษา

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

บรรณาธิการ
รองบรรณาธิการ
กองบรรณาธิการ

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมาลัย กาลวิบูลย์

อาจารย์จิรวรรณ ศรีหนูสุด

ศาสตราจารย์ ดร.รัตติยา สาและ

ศาสตราจารย์ ดร.ชลดา เรืองรักษ์ลิขิต

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.ปรีชา กาญจนาคม

รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ ศรีสันติสุข

รองศาสตราจารย์ ดร.ประเวศ อินทองปาน

ดร.สายสวาท เกตุชาติ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธีรศักดิ์ ทองนุ้ยพรหมณ์

อาจารย์วนิษา ดิคำ

อาจารย์พงศ์เทพ แก้วเสถียร

สำนักงานกองบรรณาธิการ

นางสาวซาปิร่า ละเหร์

อาจารย์อมรรัตน์ แซ่กวง

อาจารย์อรอาไพ นับสืบ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยวัฒน์ เผือกคง

Mr. Christopher John Hawes

สำนักงาน

สำนักงานกองบรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

272 หมู่ 9 ต.ขุนทะเล อ.เมืองฯ จ.สุราษฎร์ธานี 84100 โทร. 0 - 7791 - 3363 ต่อ 1163

E - mail: jhs@sru.ac.th

จำนวนพิมพ์

1,000 เล่ม

พิมพ์ที่

บริษัท พิมพ์ดี จำกัด

30/2 ม. 1 ถ.เฉวงวิถิ ต.โคกขาม อ.เมือง จ.สมุทรสาคร

โทร. 02 - 401 - 9401 - 7 , 085 - 918 - 7426 โทรสาร. 02 - 401 - 9417

E - mail: sale@pimdee.co.th

เตรียมต้นฉบับ/จัดหน้า

นางสาวซาปิร่า ละเหร์

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ผ่านการรับรองคุณภาพของ TCI เป็นวารสารกลุ่มที่ 1 พ.ศ. 2560

ต้นฉบับทุกเรื่องพิมพ์เผยแพร่ได้รับการตรวจสอบความถูกต้องทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review)

เฉพาะสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การตีพิมพ์บทความจำเป็นต้องได้รับการอนุญาตจากกองบรรณาธิการ

เป็นลายลักษณ์อักษร

บทบรรณาธิการ

ในช่วงเทศกาลการแข่งขันฟุตบอลโลกในปี นี้ คงไม่มีทีมใดที่ชาวโลกร่วมให้แรงใจเท่ากับทีมนักฟุตบอลเยาวชนทีมชาติหมู่ปาอะคาเดมี ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ใหม่ของโลกที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ซึ่งได้สะท้อนให้เห็นหลายสิ่งที่เราจะไม่สามารถพบเจอได้ในยามปกติ นอกจากแสดงให้เห็นถึงพลังความรักและความสามัคคีของคนไทยที่ยามใดเมื่อมีภัยมาคุกคามคนไทยนั้นจะรวมตัวกันและสู้ไม่ถอยแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงความสามัคคีของชาวโลกที่ส่งทั้งร่างกาย แรงใจ และทรัพยากรที่จำเป็นในภารกิจนี้โดยไม่มีพรมแดน สีผิว ชนชาติ และความเชื่อ เพราะเราคือเพื่อนร่วมโลก ทั้งนี้นับตั้งแต่องค์พระประมุขของชาติที่ทรงมีพระกรุณาธิคุณและพระเมตตาธิคุณต่อผู้ประสบภัยและผู้ปฏิบัติงาน นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานจากทั้งภาครัฐและภาคเอกชนกว่า 50 หน่วยงาน ตลอดจนความร่วมมือจากภาคประชาชนทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงจิตอาสาอีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งเราสามารถเรียนรู้หลายสิ่งจากปรากฏการณ์นี้ ตลอดจนยังสามารถนำมาถอดเป็นบทเรียนเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ได้ในหลากหลายด้าน จากคำกล่าวที่ว่าสถานการณ์สร้างวีรบุรุษนั้นปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนที่ถ้ำหลวง - ขุนน้ำนางนอน ซึ่งปรากฏวีรบุรุษมากมายเช่นกัน บุคคลผู้หนึ่งที่ได้รับชื่นชมคือท่านผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย ท่านณรงค์ศักดิ์ โอสถธนากร ผู้เป็นแบบอย่างของการมีภาวะผู้นำที่ดี มีวิสัยทัศน์ มีระเบียบวินัย มีความมุ่งมั่น และเด็ดเดี่ยว อีกทั้งการทำงานใด ๆ ก็ตามนั้นจะต้องเริ่มมาจากฐานรู้ เริ่มต้นด้วยการรู้ศักยภาพของตนเอง ว่าทำอะไรได้เพียงใด จุดใดที่เป็นจุดอ่อนก็เปิดใจรับข้อมูล และความช่วยเหลือ ทั้งจากผู้รู้และผู้เชี่ยวชาญ จึงมีผู้เชี่ยวชาญ เช่น จากสมาคมวิศวกรรมสถาน สมาคมนักสูบน้ำ ที่พร้อมใจกันเข้ามาให้ความช่วยเหลือ ทั้งนี้ยังได้มีการระดมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการศึกษาบริบทต่าง ๆ ทั้งภาคทฤษฎี ซึ่งบางครั้งเป็นจริงเฉพาะบนกระดาษแต่ใช้ในพื้นที่จริงไม่ได้ เมื่อได้ข้อมูลเพียงพอแล้วจึงนำไปสู่การลงมือปฏิบัติ ตามแผนที่วางไว้อย่างชัดเจน รัดกุม เป็นระบบ และมีการมอบหมายงานที่ชัดเจน แต่ละทีมจะมีหัวหน้าทีมที่รับหน้าที่เฉพาะของตน ทั้งนี้แผนที่วางไว้จำเป็นต้องมีความยืดหยุ่นให้สอดคล้องกับหน้างานเพื่อให้การดำเนินงานนำไปสู่เป้าหมายที่วางไว้เป็นระยะตามความจำเป็นและเร่งด่วน ทั้งนี้หากการดำเนินงานไม่สามารถเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้จำเป็นต้องมีแผนสำรองเพื่อนำไปสู่เป้าหมายหลักเช่นกัน เมื่อได้คิดใคร่ครวญไตร่ตรองอย่างรอบคอบ รอบด้าน และชัดเจนแล้ว จึงนำไปสู่การลงมือทำแม้ว่าจะเต็มไปด้วยอุปสรรค เกิดความขัดแย้ง และข้อครหา ผู้ดำเนินงานจึงจำเป็นต้องเปิดใจรับความคิดต่าง

การลงมือทำงานอันใดก็ตามมักไม่เป็นเรื่องง่ายและมีปัญหาตามมาเสมอ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงสอนเราว่า “ปัญหาไว้แก้ ไม่ได้มีไว้กลัว” ดังนั้น การทำงานใด ๆ จำเป็นต้องอาศัยความอดทนต่อสภาพแวดล้อมที่ไม่เป็นใจ ดังที่ได้ทรงยกเรื่องราวของพระมหากษัตริย์ที่ว่ายน้ำฝ่ากระแสคลื่นลมในทะเลเป็นเวลาเจ็ดวันเจ็ดคืน โดยไม่ย่อท้อต่อโชคชะตา ซึ่งสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงความเพียรของมนุษย์ไว้ว่า “ความเพียรของมนุษย์เทวดาก็คิดกันไม่ได้ อันนี้หมายความว่า พุทธศาสนา ไม่ยอมแก่เรื่องโชคชะตา ให้ความเพียรพยายามใช้สติปัญญากำลังความสามารถแล้วจะสามารถเอาชนะแม้แต่โชคชะตาได้” นอกจากความร่วมมือจากภายในประเทศแล้วมิตรประเทศทั้งจากประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึงมิตรประเทศจากคนละซีกโลกถึง 15 ประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย จีน สวีเดน ญี่ปุ่น อิสราเอล เป็นต้น ต่างก็ได้ร่วมแรงร่วมใจ ในการค้นหาและกู้ภัย เราได้เห็นนวัตกรรมล้ำหน้าจากอีกซีกโลก รวมถึงได้รู้จักนวัตกรรมในการสูบน้ำ เช่น ท่อสูบน้ำพญานาค รวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นในการกักเก็บน้ำและการเปลี่ยนเส้นทางน้ำ ทั้งนี้ความสำเร็จใด ๆ จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ หากขาดความร่วมมือร่วมใจ ความเสียสละ และแน่นอนวิกฤตการณ์ที่ผ่านพ้นไปมักมีความสวยงามเกิดขึ้นเสมอมา จะเห็นได้จากจิตอาสามากมายที่เต็มใจช่วยตามศักยภาพและความสามารถของตน ผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้านสนับสนุนความรู้ตามศาสตร์ของตน คนที่เงินช่วยอุปกรณ์ที่ขาด คนมีทักษะเข้าช่วยตามความสามารถของตน นักเก็บรังนกจากจังหวัดตรังเดินทางด้วยเงินบริจาคของชาวบ้านเพื่อไปปีนตามช่องเขาเพื่อหาทางเข้า เกิดอาสาสมัครใจ ไปจนถึงความเสียสละของชาวบ้านใกล้เคียงที่ยินยอมให้น้ำเข้าพื้นที่การเกษตรของตนด้วยความเต็มใจ ซึ่งทุกคนล้วนเข้าใจว่าตนเป็นฟันเฟืองเล็ก ๆ ที่มีผลต่อการให้การช่วยเหลือผู้ติดถ้ำไม่มากนักน้อย

นอกจากความเพียรพยายามและความร่วมแรงร่วมใจของคนไทยและชาวโลกแล้ว ยังได้ปรากฏความเชื่อและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สะท้อนให้เห็นถึงการหาทางออกในยามที่มนุษย์ประสบกับภาวะคับขัน เกิดความรู้สึกลังเลไม่มั่นคง หวาดหวั่นต่อภัยอันตรายต่าง ๆ เมื่อมนุษย์ไม่สามารถพึ่งพาวัดใด ๆ ให้เกิดความรู้สึกลังเลได้ มนุษย์จำเป็นต้องสยบยอมต่ออำนาจศักดิ์สิทธิ์ในธรรมชาติที่เรามองไม่เห็นด้วยการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ตามความเชื่อของแต่ละท้องถิ่น ดังจะเห็นได้จากการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ของชาวเขียงราย เช่น การปล่อยปู เป็นต้น ซึ่งความเชื่อในอำนาจศักดิ์สิทธิ์ในธรรมชาตินี้เป็นความเชื่อที่มนุษย์เชื่อ

มาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ต่อมาความเชื่อนี้นำไปสู่การเกิดตำนาน อีกทั้งอุทยาน เขาหลวง - ขุนน้ำนางนอน ยังสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อต่อพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของชุมชนที่ผู้คนเกรงกลัวจนนำไปสู่ความเชื่อเรื่องซิด ซึ่งก่อให้เกิดจารีตอันเป็นข้อห้ามที่ห้ามล่วงละเมิดโดยเด็ดขาด หากมีการละเมิดจะถูกลงโทษไม่เฉพาะผู้ละเมิดแต่ทั้งชุมชนที่มีความเชื่อเดียวกัน ดังที่ปรากฏอยู่ในปริทัศน์หนังสือพุทธศาสนากับความเชื่อในสังคมไทย อันสะท้อนให้เห็นว่ามนุษย์กับความเชื่อนั้นเป็นสิ่งที่ไม่อาจจะแยกจากกันได้

วารสารฉบับนี้ได้รับเกียรติตีพิมพ์บทความรับเชิญของอาจารย์เจือง ถิ หั่ง เรื่องสุราปรณัม ซึ่งเป็นบทความที่ศึกษาเกี่ยวกับสุราในวรรณกรรมทั้งฝั่งตะวันตกและตะวันออก นอกจากนี้ยังมีบทความที่มีความหลากหลาย แม้ว่าเนื้อหาโดยรวมจะดูมีความขัดแย้ง แต่เมื่อมองไปสูเป้าหมายแล้วกลับนำไปสู่เป้าหมายเดียวกัน กล่าวคือ ในฉบับนี้มีบทความที่คาบเกี่ยวกับพุทธศาสนิกขุในช่วงเดือนเกิดของท่านกับบทความที่มีเนื้อหาที่เน้นความสุขทางโลก บทความที่สืบเนื่องกับท่านพุทธทาสประกอบด้วยบทความวิจัยของธนิศา สุขขารมย์ ที่ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบจัดการสารสนเทศประวัติและผลงานของพุทธศาสนิกขุเพื่อ การบริการและเผยแพร่สารสนเทศ รวมถึงบทความวิจัยของสมเจต ผิวทองงาม ในการศึกษา พุมเรียงชุมชนบ้านเกิดของท่านพุทธทาส เรื่องพุมเรียง : บริบทชุมชน ฐานเศรษฐกิจ และทุนทางวัฒนธรรม ซึ่งทางวารสารคาดหวังว่าในวารสารฯ ปีที่ต่อ ๆ ไปจะได้รวบรวม บทความเกี่ยวกับท่านพุทธทาสอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น ในส่วนของบทความที่สืบเนื่องกับความสุขทางโลก นอกจากบทความรับเชิญจากอาจารย์เจือง ถิ หั่ง เรื่อง สุราปรณัมแล้ว ยังมี การศึกษาสังคมวิทยาของการพนันฯ ของธนิต โตดิเทพย์ และสมาคมลับอัยยักไต้ของ อูมา ลินธุเศรษฐ นอกจากนี้ยังมีบทความที่ศึกษาวรรณกรรมทั้งของมาลา คำจันทร์ และพิบูลย์ศักดิ์ ละครพล ที่กล่าวถึงชุมชนทางชาติพันธุ์และศูนย์กลางแลกเปลี่ยนสินค้า กับการประกอบสร้างอัตลักษณ์ล้านนาฯ ของลภัสรินทร์ ฉัตรวงศิริ รวมถึงวรรณกรรมคำสอน ภาคใต้สมัยโบราณ ในแง่ของสัมพันธ์บาท ผู้คน และสังคมชาวใต้ ของพัชลินจ์ จินนุ่น การศึกษาวรรณกรรมเรื่องสังข์ทองในมุมมองของการผจญภัยของวีรบุรุษ ของสุประวีณ์ แสงอรุณ อีกทั้งการวิเคราะห์ตำรายาพื้นบ้านจากหนังสือบุตาฯ ของณัฐา วิพลชัย ไปจนถึง วรรณคดีสังเคราะห์ฯ ของศุภชัย ต๊ะวิชัย อีกทั้งยังมีงานวิจัยที่ศึกษาการสืบทอดภูมิปัญญา การประกอบอาชีพในชุมชนฯ ของพงศ์เทพ แก้วเสถียร และการศึกษาวัฒนธรรมหมากและ

การจัดการหมากๆ ของจิรวรรณ ศรีหนูสุด และวนิษา ตีคำ อีกทั้งการศึกษาการนำภาพถ่ายในยุคอาณานิคมของสุรabayามาใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยวิภาภรณ์ ห้วยเวชศาสตร์

จะเห็นได้ว่าบทความทั้งหมดนั้นแม้ว่าจะมีทั้งมุมมองทางโลกและทางธรรมแต่ต่างสะท้อนให้เห็นถึงเป้าหมายสูงสุดของแต่ละปัจเจกที่ต่างมุ่งไปสู่สิ่งที่ตนเองมองว่าเป็นสิ่งซึ่งจะนำมาซึ่งความสุข แม้ว่าความสุขเป็นสิ่งที่มนุษย์ต่างแสวงหาแต่การให้ค่ากับความสุขของแต่ละคนก็แตกต่างกันตามการอบรมเลี้ยงดู ความเชื่อ ค่านิยม จะเห็นได้ว่าความสุขที่ปรากฏนั้นมีทั้งการหาทรัพย์ด้วยเส้นทางลัดที่ได้มาอย่างง่ายดายและรวดเร็วผ่านการพนัน การใช้พลังอำนาจเพื่อนำไปสู่ผลประโยชน์บนเส้นทางสีเทา หรือการใช้สุราเพื่อตัดดวงความสุข อีกทั้งยังปรากฏความสุขที่เกิดจากการมีคุณภาพชีวิตที่ดีจากการประกอบอาชีพ การได้รวมกลุ่มกันของกลุ่มคนที่มีความเชื่อเดียวกัน รวมถึงการได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ผ่านการได้เดินทางท่องเที่ยว อีกทั้งความสุขที่เกิดจากการได้ความรู้ หรือความบันเทิงผ่านการศึกษาวรรณกรรม ในอีกแง่มุมหนึ่งพุทธทาสภิกขุได้กล่าวถึงเคล็ดลับในการเข้าถึงความสุขด้วยคำสั้น ๆ คือคำว่า “พอ” เมื่อบุคคลใดที่รู้จักพอเมื่อนั้นเขาจะเป็นเศรษฐีมหาเศรษฐีขึ้นมาในบัดดล และเป็นความสุขที่ไม่เผาไหม้ให้ลุกลามไปได้เลย ดังนั้นความสุขจึงไม่จำกัดเฉพาะเพียงวัตถุและทรัพย์สินเงินทองเท่านั้น ดังที่พ่อแม่พี่น้องของบรรดาเด็ก ๆ นักฟุตบอลเยาวชนทีมหมูป่าอะคาเดมีที่ได้พบเจอ แค่เพียงการรู้ว่าคนที่รักยังอยู่ดี แม้มีเงินทองกองอยู่ตรงหน้าก็ไม่มีค่าเท่ากับได้ลูกหลานที่รักกลับคืนมาสู่อ้อมอกอด ท่านผู้อ่านเห็นด้วยหรือไม่

สุมาลัย กาลวิบูลย์

วารสาร มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2561

สารบัญ

บทบรรณาธิการ	ก
บทความรับเชิญ สุราปกรณัม เจือง ถิ หั่ง	1
บทความวิชาการ ชุมชนทางชาติพันธุ์และศูนย์กลางแลกเปลี่ยนสินค้า กับการประกอบสร้างอัตลักษณ์ล้านนาในวรรณกรรม ของมาลา คำจันทร์ และพิบูลย์ศักดิ์ ละครพล ภักดิ์รินทร์ ฉัตรวงศ์ศรี	37
วรรณกรรมคำสอนภาคใต้สมัยโบราณ : สัมพันธบท ผู้คน และสังคมชาวใต้ พัชลินิจ์ จินนุ่น	67
บทความวิจัย การวิเคราะห์ตำรายาพื้นบ้านจากหนังสือชุด ของวัดแหลมทอง อำเภอเมืองฯ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ณัฐา วิพลชัย	111
อรรถศาสตร์สังเคราะห์ : พัฒนาการของตำรา ว่าด้วยความหมายในภาษาไทย ศุภชัย ตีระวิชัย	145

สารบัญ

พระสังข์ : การผจญภัยของวีรบุรุษ สุประวีณ์ แสงอรุณเฉลิมสุข	185
ภาพถ่ายสุรabayaในอดีต : การนำเสนอประวัติศาสตร์ อาณาจักรในบริบทการท่องเที่ยว วิภาภรณ์ ห้วยเวชศาสตร์	207
สมาคมลับอั้งยี่ในประเทศไทย : กรณีอั้งยี่ภาคใต้ อูมา ลินธุเศรษฐ์	231
สังคมวิทยาของการพนัน : ว่าด้วยชนชั้นแรงงาน ในนิคมอุตสาหกรรมแห่งความฝัน ธนิต โตอติเทพย์	259
แนวทางการสืบทอดภูมิปัญญาการประกอบอาชีพ ของชุมชนบ้านนิคม ตำบลขุนทะเล อำเภอเมืองฯ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พงศ์เทพ แก้วเสถียร	285
วัฒนธรรมหมากและการจัดการหมากของตำบลบางสวรรค์ อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จิรวรรณ ศรีหนูสุด วนิษา ตีคำ	317

สารบัญ

พุ่มเรียง : บริบทชุมชน ฐานเศรษฐกิจ และทุนทางวัฒนธรรม สมเจตน์ ผิวทองงาม และคณะ	353
การพัฒนารูปแบบการจัดการสารสนเทศประวัติและผลงาน พุทธศาสนิกชนเพื่อการบริหารและเผยแพร่สารสนเทศ ธนิศา สุขขารมย์ และคณะ	377
ปริทัศน์หนังสือ	
พุทธศาสนาและความเชื่อในสังคมไทย สุมาลัย กาลวิบูลย์	399
แนะนำผู้เขียน	421
คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	427
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ	432
ใบสมัครสมาชิก	437